Lietuvos valstybės herbas. Jis įrėmintas barokiniu kartušu, kurį vainikuoja Didžiojo kunigaikščio kepurė. Po raiteliu ant balkio uždėtas girliandomis papuoštas klasicistinis herbinis skydas, kuriame vaizduojamos trys žvaigžde sukryžiuotos ietys. Skydą vainikuoja penkių lapų karūna, virš jos išlindusi pusė ožio. Po balkiu, tarp girliandų, įkomponuotas aštuoniagalis kryžius, priklausantis Šv. Stanislovo ordinui. Tai Žemaitijos Kunigaikštystės Raseinių žemės teismo raštininko I.Micevičiaus herbas, lenkiškai vadinamas Jelita, Kožle rogi (Ožio ragai) ir kitais vardais. Palei spaudo briauną dviejuose koncentriniuose žieduose didžiosiomis raidėmis įrašyta lenkiška legenda "+ PIECZEC * ZIEMSKA * XIESTWA * ZMUYDZKIEGO * REPARTYCYI * ROSIENSKIEY | IGNACY * MICEWICZ * PISU ZIEMU X * ZMUYDZ * STAR * BOTOCKI * KAWALER * ORD * SWIE * STANISLAWA * *" (Žemaitijos Kunigaikštystės Raseinių reparticijos žemės antspaudas | Žemaitijos Kunigaikštystės žemės raštininkas Batakių seniūnas Šv. Stanislovo ordino kavalierius Ignotas Micevičius). Perlų vėrinys arba taškinė linija atskiria žiedus vieną nuo kito ir vidinį žiedą nuo vaizdulio (centrinės dalies). Legenda pradedama kryžiumi, tarp žodžių padėti nedideli penkialapiai žiedeliai. Išorinio koncentrinio žiedo pabaigoje, kad būtų užpildytas likęs tuščias plotas, išraižytas augalinių motyvų ornamentas. E. Rimšos nuomone, antspaudas gali būti datuojamas 1789-1790 m.

Pagal radinius Penionių dvarvietę galima datuoti XVIII-XIX a. Pagal rašytinius šaltinius, dvaras sunyko po 1863 m. sukilimo.

Gintautas Zabiela

Pilėnų pilies paieškos 1995 metais

Viena iš žymesnių nelokalizuotų Lietuvos medinių pilių yra Pilėnai. 1336 m. kryžiuočių sunaikintos pilies vietos jau seniai ieškojo ne vienas tyrinėtojas. Paskutiniai A. Nikžentaičio tyrinėjimai leido apytiksliai

Pav.32. Varinis spaudas iš Penionių
Fig.32. Copper stamp from Penionys

lokalizuoti regioną, kuriame ši pilis stovėjo. Tai dabartinio Raseinių rajono Viduklės ir Nemakščių apylinkės, kuriose XIV a. buvusi Trapėnų žemė. Šių vietų kraštotyrininko A. Girčio pastangomis 1995 m. LII suorganizavo nedidelę žvalgomąją ekspediciją po vėlyvuosius šių apylinkių piliakalnius. Detaliau žvalgyti 5 piliakalniai. Jų paviršius tikrintas metalo detektoriumi. Kadangi iš V.Marburgiečio kronikos žinoma, kad Pilėnai buvo sudeginti su visais pilyje buvusiais žmonėmis bei turtu, vienas iš išskirtinių piliakalnio - Pilėnų vietos požymių turi būti atitinkama metalinių dirbinių koncentracija. Trijuose žvalgytuose piliakalniuose - **Graužių (Molavėnų)**, **Molavėnų** bei **Pužų** - neaptikta jokio archeologinio metalinio dirbinio. Susidaro įspūdis, jog šie piliakalniai neturi ryškesnio kultūrinio sluoksnio (išskyrus Graužių (Molavėnų) piliakalnio papilį) ir buvo naudojami kaip slėptuvės. Ketvirtas piliakalnis - **Ylių Armatkalnis** - matyt, išvis nėra piliakalnis. Tai pailga PV-ŠR kryptimi, 28x17 m dydžio, 4-6 m aukščio kalva plokštoku viršumi, kurios V šlaite 2-2,5 m žemiau viršaus yra iki 8 m pločio terasa. Pasakojama, kad šioje terasoje Pirmojo pasaulinio karo metais stovėjo patrankos. Kalva be kultūrinio sluoksnio, stačiai nukastu Š šlaitu.

Įdomiausias yra **Ižiniškių piliakalnis** (Nemakščių seniūn.). Iki šiol jis laikytas kone miniatiūriniu, turinčiu vos 23x9 m dydžio aikštelę, ir vien pagal dydį negalinčiu būti Pilėnų vieta. Detaliau piliakalnį iššvalgius paaiškėjo, jog anksčiau jis buvo stipriai įtvirtintas. Tai, kas šiuo metu laikoma aikštele, iš tiesų yra nuskleistas pylimas. Pati aikštelė jau seniai nuslinkusi į Šešuvies slėnį. Ji buvo pailga Š-P kryptimi, apie 30 m ilgio ir 15 m pločio, iš šonų juosiama Šešuvies kilpos. Išliko tik 14 m pločio, iki 3 m ilgio jos P pakraštys ties pylimu, išraustas žvėrelių urvų ir primenantis terasą. Šioje terasoje iškasus šurfą, aptiktas 70 cm storio suslinkusių žemių sluoksnis. Aikštelės P pusėje supiltas pailgas R-V kryptimi, 16 m ilgio, 9 m pločio pylimas plokščių viršumi, kurio aukštis nuo aikštelės 4 m. Jis dabar laikomas aikštele, nes 1956 m. pylimo viršus buvo nulygintas piliakalnyje įruošiant šokių aikštelę. Pylimo plotis ties pagrindu apie 16 m. Dabartiniame pylimo viršuje pilna dabarties meto šiukšlių, tarp kurių P šlaito viduryje, 2 cm gylyje, rastas žalvarinis apkalas. Už pylimo iškastas puslankio formos apie 17 m pločio viršuje, iki 4 m gylio griovys, už kurio supiltas antras 100 m ilgio, 4 m aukščio bei 14 m pločio ties pagrindu

pylimas. Jis apardytas kasant žemes, buvę rasta žmonių kaulų. Pylimo PV dalyje maždaug ties jo viduriu, 30 cm gylyje, rastas geležinis pentinis plačiaašmenis kirvis (pav.33). Kirvio ilgis 16,3 cm, ašmenų plotis 12 cm, penties aukštis 4,7 cm, ovalinės koto skylės skersmuo 3,8x3,1 cm. Kirvį galima datuoti XIII-XIV a. Į P nuo piliakalnio daugiau kaip 1 ha plote yra papėdės gyvenvietė su intensyviu ir storu kultūriniu sluoksniu.

Sukaupti duomenys apie Ižiniškių piliakalnį neprieštarauja minčiai, kad Pilėnų pilies vieta buvusi būtent čia. Kol plačiau nežvalgyti platesnių apylinkių vėlyvieji piliakalniai, Pilėnų paieškos negalima laikyti baigta.

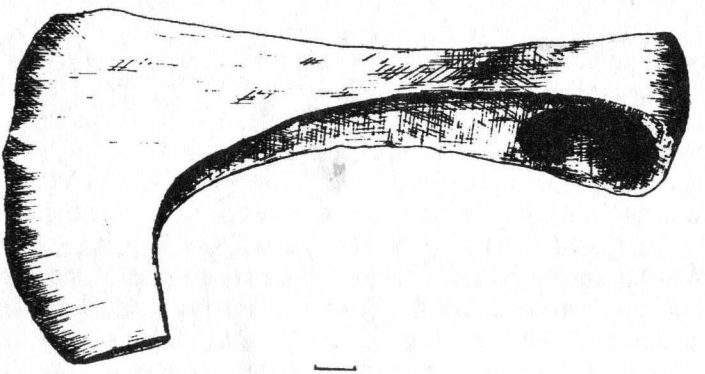

Pav.33. Geležinis plačiaašmenis kirvis iš Ižiniškių piliakalnio
Fig.33. Iron ax with a broad blade and a blunt end
from the Ižiniškiai hill-fort